

บทที่ 5

มรรยาทในการพูดและการฟัง

บทที่ 5

มรรยาทในการพูดและการฟัง

1. มรรยาทในการพูด

ในการพูดที่ดีนั้น ผู้พูดจะต้องรักษามรรยาทไว้เสมอไม่ว่าที่ไหนและเวลาใด ดังนั้นมรรยาทในการพูดจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสิ่งหนึ่ง เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้าง ความเชื่อถือ ศรัทธาให้แก่ผู้ฟัง มรรยาทในการพูดเปรียบเสมือนหนึ่งเสน่ห์ของผู้พูด

อาจจะกล่าวได้ว่า มรรยาทที่ดีในการพูดมีดังนี้

1.1 ควรจะคิดให้ร่องกอก่อนจะพูด ควรจะพิจารณาถึงถ้อยคำที่จะนำมาใช้ว่า เหมาะสมกับผู้ฟังหรือไม่ เช่น การใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ คำตกลาด คำพรุสาท คำรุนแรง อันแสดงถึงอารมณ์รุนแรงของผู้พูดในขณะนั้น

1.2 ควรใช้การนัยให้ถูกภาษาอีกด้วย เช่น ผู้พูดไปพูดรื่องตลกขบขันให้ผู้ฟังฟัง เป็นต้น หรือในขณะที่พูดนั้น ผู้ฟังได้แสดงปฏิกิริยาไม่สุภาพ ด้วยการให้ร้องขึ้น ผู้พูดจะต้องระงับความโกรธ หรือความไม่พอใจของตนไว้ มิฉะนั้นแล้ว ผู้พูดก็จะแสดงปฏิกิริยาที่ไม่สุภาพ หรืออาจจะโต้ตอบด้วยคำพูดที่รุนแรง

ในห้องเรียน ถ้าคุณครูพบว่านักเรียนเริ่มทำการวนครุ่นด้วยคำพูด หรือต่อสู้ต่อเตียง ในทางผิด ๆ คุณครูควรจะระงับอารมณ์โกรธไว้สักครู่ และจึงค่อยสอนต่อไป หรือแก้ลังทำเป็น "ไม่สนใจในคำพูดเหล่านั้นเสีย" ถ้าเหลือที่จะอดกลั้นได้ คุณครูควรจะเดินออกจากห้องเรียนไป "ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะบรรลุแก้โทษ" และใช้วาจารุนแรงหรือเมื่ยนตีนักเรียน หรือร้องไห้ในห้องเรียน ฯลฯ

1.3 "ไม่ควรจะพูดกระทบกระทอน หรือเสียดสีผู้ฟัง" ถึงแม้ว่าในกลุ่มผู้ฟังนั้น ๆ จะมีบุคคลที่ผู้พูดไม่ชอบอยู่ด้วยก็ตาม หรือผู้พูดอาจจะมีเจตนาเพียงเพื่อจะพูดหยอกล้อก็ตาม เพราะจะทำให้ผู้ฟังไม่สบายใจ

1.4 ควรจะตั้งใจฟูดให้ดี "ไม่ว่าจะมีผู้ฟังมากหรือน้อย ผู้พูดบางคนพูดอย่างเสียไม่ได้ เมื่อมีผู้ฟังน้อย การกระทำ เช่นนี้เป็นการสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้ที่มาฟัง และเป็นการแสดงว่า ผู้พูดไม่ได้ให้เกียรติแก่ผู้ที่มาฟัง

ในโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน จะพบอยู่เสมอว่า บางวันเด็กนักเรียนขาดเรียนมาก เช่น วันตรุษจีน หรือในวันก่อนหรือหลังปีใหม่ ๆ ล้วน ในกรณีเช่นนี้ ครูควรจะทำหน้าที่ในการสอนตามปกติ คือ สอนจริง ๆ มิใช่สอนไปอย่างไม่มีกำลัง และน้ำใจ หรือไม่สอนเสียเลยโดยให้ นักเรียนทำงานอย่างอื่นแทน เป็นความจริงว่า ถ้ามีนักเรียนมาเรียนมาก ครูที่มีกำลังใจสอนแต่ถ้ามีนักเรียนน้อย ครูที่ควรสอนให้เต็มที่ เพราะการพูดที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ฟัง แต่ขึ้นอยู่กับความตั้งใจ และความสนใจของผู้ฟังมากกว่า

ในกรณีที่ครูไม่ได้ทำการสอนอย่างเต็มที่ เนื่องจากมีนักเรียนมาเรียนน้อยนักเรียน จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครูในแง่ที่ว่าครูเกียจคร้าน ครูไม่มีความรู้ และครูเข้าไปบังในห้องเพื่อ ให้เวลาหมดไปช้ามองหนึ่ง ๆ เท่านั้น

1.5 การที่จะเตรียมเรื่องที่จะพูดให้พร้อม “ไม่ควรที่จะพูดมากไปกว่ามา หรือพูดข้อความเดียวกัน หรือประโยคเดียวกัน ซ้ำ ๆ ซาก ๆ เพราะนอกจากจะเป็นการแสดงว่า ผู้พูดไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองแล้วยังทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่าย และหมดความสนใจที่จะฟังอีกด้วย

1.6 ขับบอนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะต้องไม่คิดว่า ความคิดเห็นของตนเองจะต้องถูกเสมอไป ในกรณีที่ความคิดเห็นของผู้พูดและผู้ฟังไม่ตรงกัน ผู้พูดก็ไม่ควรพูดก้าวร้าว หรือใช้วาจารุนแรง หรือขัดคอกผู้ฟัง แต่ควรใช้วิธีสุภาพ เช่น ขอเสนอความคิดเห็นของตนบ้าง เป็นต้น

ถ้าครูยอมรับความเห็นของนักเรียนแล้ว ก็จะเป็นการสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็น มีความกล้าที่จะพูดและกล้าที่จะแสดง

1.7 “ไม่ควรพูดอวัตตน อวดภูมิ ขัน หรือถือว่าตนอาจดีกว่าผู้ฟัง เพราะนอกจากจะไม่ สุภาพแล้ว ยังเป็นการไม่ให้เกียรติผู้ฟัง นอกจากนี้แล้ว ก็ไม่ควรจะพูดเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องภาษาในครอบครัว นอกจากจะมีผู้สามถึง

ในห้องเรียน บางครั้งคุณครูที่ลืมหลักทางจิตวิทยาไปว่าความพร้อมของเด็ก (readiness) ทั้งทางร่างกาย (physical) และทางจิตใจ (mental) ยอมจะไม่เท่ากัน บางครั้งครูเกิดอารมณ์ โกรธ อารมณ์ฉุนเฉียบที่เด็กไม่เข้าใจในวิชาที่ตนอธิบายจนกระทั้งพลั้งปากออกมาว่าเด็กนักเรียน ไม่เข้า หัวสมองไม่ดี ๆ ล้วน เป็นต้น วิธีการนี้ ครูไม่ควรจะกระทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ เด็กเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ “ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และยังนำมาซึ่งปัญหาอื่น ๆ อีกมาก many ครูที่ดีควรใช้ความอดทนอธิบายให้เด็กเข้าใจทีละเล็กๆน้อย และควรจะพูดให้กำลังใจมากกว่าพูดให้เด็กหมดกำลังใจที่จะเรียน

1.8 ควรพูดให้เหมาะสมกับเวลา อายุพูดเกินเวลาที่กำหนดไว้ เพราะเป็นการแสดงว่า ผู้พูดไม่ได้เคราะห์และรักษาสิทธิของผู้อื่นเหมือนกับของตน ในกรณีเช่นนี้ เจกันก็เรียนจะเกิดความเปื่อหน่าย เพราะได้ฟังนานแล้ว และครูที่จะต้องเข้าสอนในชั่วโมงต่อไปจะต้องรอและจะไม่ได้พูดในระยะเวลาที่ตนกำหนดไว้

1.9 ผู้พูดควรจะพยาบานแสดงออกถึงบุคลิกภาพ สังคมท่าทางที่ดี และสุภาพ ควรจะมีหน้าตาอิ้มแม้มแจ่มใส เป็นมิตรกับผู้ฟัง ใช้อักษรสำคัญ เช่น สุภาพ เรียบร้อยเหมาะสมกับผู้ฟัง เช่น พูดกับผู้ใหญ่ เจ้านาย พระภิกษุ และนักเรียน ผู้พูดควรระลึกไว้ว่า ตนจะต้องไม่แสดงพฤติกรรมใดๆ ก็ได้ พฤติกรรม หรือการกระทำที่ไม่เหมาะสม แสดงถึงความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ยกตัวอย่าง เช่น การขับกระดุมเสื้อ ถูบหรือแกะจนูก แกะหู แกะขี้ตา ฯลฯ กัดเล็บ บิดไปมา ฯลฯ

1.10 ผู้พูดควรจะรู้จักกล่าวขึ้นต้น และการลงท้ายของการพูดการกล่าวเริ่มแรกของ การพูด เช่น การกล่าวขอบคุณผู้เชิญให้พูด และกล่าวทักทายผู้ฟัง การกล่าวลงท้ายหลังการสรุปแล้ว คือ กล่าว “ขอบคุณ” ต่อผู้ฟัง นอกจากนี้ ในขณะที่กำลังพูดอยู่นั้น ถ้ามีเสียงปรบมือ หรือหัวเราะ ผู้พูดไม่ควรพูดแข่งกับเสียงเหล่านี้ แต่ควรหยุดสักครู่ แล้วจึงพูดต่อไป

1.11 ผู้พูดจะต้องไม่ผูกขาดการพูดแต่เพียงคนเดียว ควรจะเปิดโอกาสให้ผู้อื่นพูดบ้าง ผู้ที่จะประกอบอาชีพเป็นครู ควรพิจารณาให้ลึกซึ้งว่า การให้การศึกษาและการอบรมนักเรียนของประเทศไทยนั้น อยู่ในระบบที่ว่าครูเป็นผู้ขาดการพูดแต่ผู้เดียว นักเรียนแทนจะไม่มีโอกาสพูดเลย โดยทั่วไปแล้ว นักเรียนจะมีโอกาสพูดต่อเมื่อครูถามเท่านั้น ผู้ที่จะเป็นครูในสมัยประชาธิปไตย สมควรอย่างยิ่งที่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้พูด ได้แสดงความคิดเห็น คือได้ใช้ทักษะทางพูดบ้าง เพื่อเป็นการสนับสนุนในด้านนี้ ครูไม่ควรวางแผนกับเด็ก แต่ควรจะรับฟังทุกวิธีที่เด็กพูด และค่อยแนะนำเชิงภายหลัง ผลงานการที่เด็กกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นนี้ จะนำมาซึ่งความเชื่อมั่นในตนเอง การตัดสินใจด้วยตนเอง การมีสิริและเสรีภาพในการแสดงออก และการเป็นผู้นำของสังคมในระบบประชาธิปไตยอีกด้วย

2. นarrativeในการฟัง

ย่อมเป็นที่รู้กันแล้วว่า การสื่อความหมายได้ ฯ ตามเป็นศิลปะที่ต้องการ “การแสดงออก (expression)” การฟังเป็นพฤติกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้ (perception) ความเข้าใจ (comprehension) ความตั้งใจ ฯลฯ เป็นต้น

มักจะมีผู้พูดปอย ๆ ว่า พึงคนโน้น คนนี้พูดไม่รู้เรื่อง ในกรณีเช่นนี้เราไม่อาจจะต่าหนนิได้ทันทีว่าเป็นความผิดของผู้พูด อาจจะเป็นความผิดของผู้ฟังก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในขณะที่ผู้พูดกำลังพูดนั้น ผู้ฟังกำลังเห็นอยู่อ่อนเพลียเพราะเพิงเลิกจากงาน หรือในห้องนั้นมีเสียงรบกวนอยู่เสมอ และอากาศในห้องร้อนอบอ้าวในสภาพการณ์เช่นนี้ ผู้พูดไม่สามารถจะแก้ไขได้ เพราะผู้พูดก้มุ่งอยู่ที่การพูดอย่างเดียวเท่านั้น ผู้ฟังจะช่วยภาระการณ์เช่นนี้ได้ด้วยการตั้งใจฟัง ในการพูดสื่อความหมายครั้งหนึ่ง ๆ นั้นย่อมจะมีผู้พูดเป็นผู้ให้ และผู้ฟังเป็นผู้รับ ผู้ฟังหรือผู้รับเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการฟัง จะนั้น หน้าที่ของผู้รับหรือผู้ฟังก็คือ ความตั้งใจฟังให้เข้าใจ และควรจะฝึกให้มีนิสัยการฟังที่ดีไว้ตลอดเวลา เพราะการพูดได้หรือไม่ได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้ฟังด้วย ถ้าผู้ฟังแสดงความสนใจ หรือยิ้ม หรือแสดงอาการกับกิริยาฯได้ดีตามเรื่องราวตลอดเวลาผู้พูดก็จะมีกำลังใจและจะพูดได้ดี แต่ถ้าผู้ฟังแสดงอาการกับกิริยาไม่สนใจที่จะฟัง ก้มหน้าบ้าง อ่านหนังสือพิมพ์บ้าง ถ้าไม่พร้อมหรือทำการฝีมือ “ไม่ยินดีในร้าย หรือเมินเฉย” ฯลฯ ผู้พูดก็หมดกำลังใจที่จะพูด ผู้พูดจึงพูดได้ไม่ดี

3. วัตถุประสงค์ในการฟัง

ในการที่จะฝึกนิสัยการฟังที่ดีนั้นย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการฟัง และการปรับปรุงทักษะในการฟังของตนให้เข้ากับการฟังแต่ละประเภท โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว การฟังที่มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

3.1 ฟังเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน (enjoyment)

3.2 ฟังเพื่อให้ได้ความรู้ (information) เพื่อเข้าใจในทัศนคติ (attitude) และซาบซึ้งในความรู้สึก (feeling) ของผู้พูด

3.3 ฟังเพื่อคิด เพื่อประเมินผลและวิจารณ์ (critically evaluation) ความคิดเห็นของตนเองและของผู้อื่น

4. ลักษณะของการฟังที่ดี

มีบางท่านกล่าวว่า “นักพูดมีมาก แต่นักฟังหายาก” นี้ย่อมเป็นความจริง เพราะน้อยคนนักที่จะเป็นผู้ฟังที่ดี การฟังเป็นพฤติกรรมที่จะต้องฝึกฝน (practice) จนเกิดการเรียนรู้ เช่นเดียวกับการพูด จะนั้นคนที่จะเป็นคนฟังที่ดีนั้นจะต้องอาศัยการฝึกฝนและปรับปรุงทักษะในการฟังของตน การเป็นผู้ฟังที่ดีย่อมหมายถึงการฟังทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

ซึ่งอาจจะนำไปต่อต่อการฟังในห้องประชุม ห้องเรียนทางวิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนในวงสนทนา ระหว่างเพื่อนฝูงด้วยกัน อาจจะรวมไปถึงลักษณะของการฟังที่ดีมีดังนี้

4.1 ฟังด้วยความอดทนและมีวิจารณญาณ ตามปกติแล้วคนเราชอบพูดมากกว่าชอบฟัง เพราะในขณะที่พูดนั้นมีความรู้สึกว่าตนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ตนได้แสดงความคิดเห็น และได้รับความสนใจจากผู้ฟัง ในกรณีเช่นนี้ผู้ฟังควรอดทนที่จะรับฟัง และควรจะมีใจกว้าง (open mind) พอที่จะปล่อยให้ผู้พูดพูดต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่เข้าไปบัดจังหวะ ในขณะเดียวกัน ผู้ฟังพึงปฏิบัติหน้าที่ของตนเองคือ พยายามฟังให้ได้ใจความ ให้ได้ประโยชน์จากการฟังนั้นๆ

4.2 ขัดสิ่งที่มาทำลายสมារถີในการฟัง จงเลือกที่นั่งให้เหมาะสม เช่นควรเลือกที่นั่งในที่ๆ ปราศจากเสียงรบกวนหรือที่ๆ มีคนเดินผ่าน เดินเข้าออกเสมอ หรือในที่ๆ มีแดดหรือลมโกรกมากเกินไป ในทำงานองเดียว ก็จะอยู่เฉยอกสถานที่ๆ สบายเกินไป เช่นเลือกเก้าอี้นั่งที่สบายมาก มีลมเย็นพัดผ่านเสมอ และอยู่ในที่มีแสงสว่างๆ เพราะจะทำให้ผู้ฟังหลับง่าย ในกรณีที่สิ่งที่มาบดบังความสนใจของผู้ฟังเป็นตัวผู้พูด เช่น ผู้พูดแต่งตัวรุ่มร่วม ท่าทาง เงยงงาย พูดตะโกนดังกึกหรือลีนไกสัน หรือพูดจากไปมากกัดตาม ผู้ฟังที่ดีไม่ควรเอาใจใส่ในสิ่งเหล่านี้ สิ่งที่ควรจะทำก็คือมุ่งความสนใจไป เรื่องที่ผู้พูดพูดเท่ากัน

4.3 ฟังด้วยความตั้งใจ 在การฟังที่ดี ผู้ฟังจะต้องตัดความกังวลใจต่างๆ เพื่อที่ผู้ฟังมีความกังวลแล้ว ยอมจะไม่มีสมารถในการรับฟัง วิธีที่ดีแล้วผู้ฟังควรจะทำจิตใจให้หายกังวล แล้วตั้งใจรับฟังเรื่องที่ผู้พูดพูด เมื่อตั้งใจฟัง และเกิดความสนใจ ต่อมาก็จะเกิดความเข้าใจ ดังนี้ผู้ฟังก็จะได้รับประโยชน์จากการฟังนั่นๆ

ในการฟังที่ดี ควรจะมีการจดเนื้อหาใจความที่สำคัญๆ ไว้ด้วย

4.4 ฟังเพื่อเก็บสาระสำคัญ (message cues) 在การฟังที่จะได้ผล หรือมีประสิทธิภาพแล้ว ผู้ฟังจะต้องเข้าใจจุดประสงค์ของตนเองว่า ตนเองต้องการรับอะไรจากผู้พูด ในขณะเดียวกันก็จะต้องเข้าใจด้วยว่า ผู้พูดต้องการจะให้อะไรแก่ผู้ฟัง เมื่อผู้ฟังสามารถจะรู้หรืออ่านแนวความคิดของผู้พูดได้แล้ว ผู้ฟังก็ตั้งใจฟังตามวัตถุประสงค์ของการฟัง (ดังได้กล่าวมาแล้ว) ต่อไป

4.5 ฟังด้วยความคิด ด้วยการประเมินผลและวิจารณ์ 在การฟังแต่ละครั้ง ผู้ฟังควรจะใช้หลักฟังแล้วคิด และใช้เหตุผลไตรตรองว่าเรื่องที่ฟังนั้นเป็นความเห็นจริงอย่างไร ตอนใดที่ไม่ถูก และไม่มีเหตุผล กิจารณ์ หรือโต้แย้งได้ โดยทั่วๆ ไปแล้วในขณะที่กำลังฟัง มักจะ

ไม่เข้าใจได้ทันที เพราะในขณะนั้น ผู้ฟังมีเวลาสำหรับคิดน้อยเนื่องจากต้องแบ่งความสนใจไปในด้านอื่น ๆ เช่น บุคลิกลักษณะของผู้พูด และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

Aristotle นักปรัชญากรีกได้กล่าวไว้ว่า โดยปกติทั่ว ๆ ไป เมื่อคนเราฟังผู้อื่นพูด ก็มีความต้องการจะรู้ 3 ประการคือ

- 4.5.1 ต้องการจะรู้ถึงความฉลาดของผู้พูด
- 4.5.2 ต้องการจะรู้ถึงบุคลิกลักษณะของผู้พูด
- 4.5.3 ต้องการจะรู้ถึง good will ของผู้พูด

ฉะนั้นการฟังที่ดีจะต้องรู้จักฝึกฝนการตัดสินใจด้วย เช่น จะเชื่อตามความคิดนั้น หรือไม่ การฟังแล้วคิด ค้นคว้า ให้ถามย่อમจะทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้ และศติปัญญา ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการฟังที่ดีย่อมทำให้ผู้ฟังเกิดปัญญา เกิดความรู้ ดังคำของพระพุทธเจ้าที่ว่า

“สุสูตร ลภเต ปัญญ”

ฟังด้วยดีย่อมนีปัญญา

การฟังมีความสำคัญเท่า ๆ กับการพูด ฉะนั้นผู้ที่จะไปประกอบอาชีพเป็นครูซึ่งจะเป็นผู้สอนคนอื่น ๆ ต้องเป็นนิสัยสมควรอย่างยิ่งที่จะหัดตนเองให้เป็นผู้ฟังที่ดีในห้องเรียน ถ้าไม่สามารถแสดงความคิดเห็น ครูควรจะมีความอดทนที่จะรับฟัง ถึงแม้ว่าการพูดของเด็กจะไม่ดี ก็ตาม ในการที่ครูยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็กนี้ ย่อมจะเป็นกำลังใจให้เด็กกล้าพูด และกล้าแสดงความคิดเห็น

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การที่จะเป็นผู้ฟังที่ดีได้นั้นจะต้องมีการฝึกฝนจนเรียนรู้ ฉะนั้น ครูจึงเป็นผู้ที่มีโอกาสตีก่าว่าคนอื่น ๆ ใน การฝึกนิสัยการฟังที่ดีให้แก่เยาวชนที่จะเป็นผู้นำของชาติในอนาคต ครูไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการฟังไป ควรระลึกไว้เสมอว่า การฟังมีความสำคัญเท่า ๆ กับการพูด การอ่าน และการเขียน ถ้าผู้ฟังรู้จักฟังแล้วการฟังก็จะมีประโยชน์มาก แต่ถ้าผู้ฟังไม่รู้จักการฟัง ผู้ฟังก็จะไม่ได้รับผลอะไรเลย แต่ในทางตรงกันข้ามบางครั้งก็อาจจะมีโฆษณาอันร้ายแรงเกิดขึ้นอีกด้วย เพราะในสมัยโลกพัฒนาเช่นทุกวันนี้ เครื่องมือสำคัญของฝ่ายตรงข้าม หรือศัตรูก็คือ การประกาศโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) เมื่อผู้ฟังไม่รู้จักฟัง ก็จะหลงเชื่อคำโฆษณาต่าง ๆ ได้ง่าย ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่นำพาอันร้ายแรงมาสู่ประเทศชาติได้

(ເອກສາຣອ່ານປະກອບ)

ປາຫຼັກຄາ
ເຮືອງ ທ່ານຮູ້ແລ້ວຫົວ
ຂອງ ປົມຢານນທນຸ້ນກີການ
ທະ ໂພປະຊຸມທະວິທາລີຍໍ່ທະຮຸມຄາສຕ່າ
ວັນທີ 26 ຕຸລາຄົມ ພ.ສ. 2503

ສະຖິຕິນັກທິການ ກະທິກອນ

ຂ້າພເຈົ້າຮູ້ສຶກມີຄວາມຍິນດີເປັນອຍ່າງມາກທີ່ໄດ້ມີໂອກສາມາສະເຫັກນິນສະກັນໃນສະກັນທີ່
ມະຫາວິທາລີຍໍ່ທະຮຸມຄາສຕ່າເປັນມະຫາວິທາລີຍໍ່ທີ່ຂອງປະເທດໄທ ໃນສັນຍົກກ່ອນເຊື້ອຂ້າພເຈົ້າ
ໄດ້ມີໂອກສາມແສດງປາຫຼັກຄາສອງຄັ້ງແລ້ວ ແຕ່ທັງສອງຄັ້ງນີ້ມີໄດ້ແສດງປາຫຼັກຄາ ທະ ໂພປະຊຸມ
ອຳໂລໂລ່ອນີ້ ໄດ້ແສດງປາຫຼັກຄາທີ່ຕຶກຫລັງໂນັ້ນ ນັກຕຶກໜາໃນສັນຍົນກີ່ໄປປະຊຸມກັນເປັນຈຳນວນມາກ
ກາຍຫລັງສ້າງທະປະຊຸມນີ້ເສົ່າງເຈົ້າ ຖຸກຄັ້ງທີ່ຂ້າພເຈົ້ານ່າງຮັດຜ່ານສະນາມຫລວງ ຕາກໜ້າເລືອງ ຖ
ດູທະປະຊຸມນີ້ ວ່າຊ່າງໃໝ່ໂຕສາຍາມເສີຍຈິງ ຖ ແລ້ວກີ່ເຫັນຝຶກຍູ່ເສມວ່າການໃຫ້ທະປະຊຸມນີ້ຈະ
ຄຸ້ມ ກັບທີ່ລົງທຸນໄປຫົວໜ້າໄວ່? ແລ້ວກີ່ໄດ້ມີການໃຫ້ທະປະຊຸມນີ້ໄທ້ເປັນປະໂຍ້ນແກ່ນັກຕຶກໜາຫົວໜ້າ
ປະຊາຊົນທີ່ໄປຫົວໜ້າໄວ່? ທຳໄໜ້ຂ້າພເຈົ້າຄືດອູ່ຕົວດ້ວຍເວລາແລ້ວກີ່ຍັງຄືດເລີຍໄປອີກວ່າ ເມື່ອໄຈະມີ
ໂອກສາມໃຫ້ທະປະຊຸມສໍາຫັບແສດງປາຫຼັກຄາໃຫ້ນັກຕຶກໜາໄດ້ພັ້ງ ເຊິ່ງອັນເປັນປະໂຍ້ນແກ່ຫົວໜ້າ
ບ້າງຄືດ ບ ອູ້ໃນໃຈອູ້ເໝືອນກັນ ພອນ່າງຮັດຜ່ານກີ່ຄືດອູ່ເສມວ ນັກປະຫຼຸງເຫັນວ່າ “ສິ່ງທີ່ເກີດ
ໃນວັນນີ້ ກີ່ຄືດໃນເວລາທີ່ລ່ວມແລ້ວ ການຄືດໃນເວລາທີ່ລ່ວມແລ້ວ ກີ່ກ່ອໄຫ້ເກີດກາຮະທຳ
ຂຶ້ນ” ເພວະະັນການປະຊຸມໃນວັນນີ້ ຈຶ່ງໄດ້ເກີດຂຶ້ນໂດຍຄວາມຮ່ວມແຮງຮ່ວມໃຈຂອງຍຸວຸທິຖິກສາມາຄ
ແລະສໂມສຣະຮຸມຄາສຕ່າ ໄດ້ຈັດໃໝ່ການປະຊຸມໃນຮູບປັບນີ້ ຂ້າພເຈົ້າຮູ້ສຶກຍິນດີທີ່ພວກເຮົາທັງໝາຍ
ເຫັນນັ້ນປະຊຸມກັນອ່າງຄັບຄັ້ງເຕັ້ນຫ້ອງປະຊຸມ ຈົນສະກັນທີ່ສໍາຫັບຈະນັ້ນນີ້ມີມີ ມີແຕ່ສະກັນທີ່
ສໍາຫັບຈະຍື່ນ ດັນທີ່ຍື່ນຄວາມຈົງຄວາມຈະດີໃຈຢືນກວ່າຄົນທີ່ນີ້ ເຫຼຸດຈົງຄວາມຈະດີໃຈ ເພວະຄົນທີ່
ນັ້ນນີ້ໃຫ້ຄວາມອົດທນເພີ້ງເສັກນ້ອຍ ມີເສນາຍເກີນໄປຫັນອ່ອຍຄົນທີ່ຍື່ນພັ້ນນັ້ນຈະໄດ້ຝຶກຫັດຄວາມອົດທນ
ກັນທັງນັ້ນ ເພວະໂລກນີ້ມີນຸ່ງເຕັມທີ່ ຄ້າມນຸ່ງຍື່ນມີຄວາມອົດທນນ້ອຍ ຕ່ອສູ່ໄມ້ໄວກີ່ພ່າຍແພີ ແຕ່ກ້າ
ມີຄວາມອົດທນມາກເອາະນະໄດ້ ຂະນັ້ນໄຄຣທີ່ຍື່ນພັ້ນກີ່ຄວາມຈະນີ້ກູ່ມີຈົວວັນນີ້ເຮົາມີລາກອັນປະເສົງ
ທີ່ໄດ້ຍື່ນເພີ້ງປາຫຼັກຄາ ທ່ານບັນຢານນທະທີ່ຍື່ນພູດໃຫ້ເຮົາພັ້ງ ໄມເສີຍເປົ້າຍບັນແລ້ວ ເພວະວ່າຜູດ
ກີ່ຍື່ນ ຜູ້ພັ້ງກົງຢືນ ເໝືອນກັນ ເສມອກັນດີເຮົບຮ້ອຍ ເປັນລັກທີ່ເຮົາພັ້ງ ເສມອກາຄ ຂຶ້ງເຮົາທັງໝາຍ
ຂອນກະທຳກັນອູ້

ในการมาปฎิบัติธรรมนี้ ข้าพเจ้านำกมาตั้งแต่วันเช้าไปบอกให้แสดงว่า จะพูดเรื่องอะไร ดี ก็เนกไม่ออกเหมือนกันว่า จะพูดเรื่องอะไรให้เหมาะสมแก่พวกราทั้งหลาย เพราะว่านิสัยของ ข้าพเจ้านั้นไม่ว่า จะไปพูดในสถานที่ใด เรื่องตั้งซื้อก่อนไปพูดนี้มันขัดอกขัดใจ คือตั้งไม่ค่อย เป็นกับเขา โดยมากไปยืนขึ้นแล้วก็พูดกันที่เดียว เรื่องมันออกแบบจะยืนพูด ถ้าหากว่ายังไม่ ยืนก็เนกไม่ออก ถ้ายืนแล้วจึงจะนึกออก เมื่อกันน้ำมันให้ลอกมาเอง เพราะฉะนั้นเรื่อง ชื่อที่เขียนไว้ ขอให้นึกเป็นเพียงคำโฆษณาจูงใจพวกราทั้งหลายให้สนใจมาฟังกันเท่านั้นเอง ส่วนชื่อเรื่องแท้ ๆ นั้น ข้าพเจ้าไม่ต้องตั้งชื่อขอให้ผู้ฟังทั้งหลายตั้งกันเองก็แล้วกัน ว่าท่าน ปัญญานั้นจะพูดรื่องอะไรในวันนี้ เพราะจุดมุ่งหมายที่เรามาฟังกันในวันนี้ ผู้ที่มาพูดก็มีจุด มุ่งหมายที่จะพูดรื่องที่จะเป็นประโยชน์ ในชีวิตของพวกราทั้งหลาย และโดยเฉพาะการพูด ในวันนี้ มีข้อพิเศษอีกประการหนึ่ง คือการพูดในวันนี้ไม่เหมือนการพูดในที่อื่นทั่ว ๆ ไป การ พูดในที่อื่นทั่ว ๆ ไปนั้นเป็นการพูดกับคุณตาคุณยายเป็นส่วนมาก คนที่ไปฟังไม่รู้ไปฟังที่ไหน จะพูดที่รัศท์ที่หอบรัชุม ที่สมาคมมองดูก็จำหน้าได้เสียแล้ว เพราะว่าเป็นขาประจำ ครั้นมา พูดในสถานที่นี้ไม่ใช่คุณตาคุณยาย แต่เป็นน้องหญิงน้องชายทั้งหลายอันจะมีชีวิตก้าวหน้าใน กาลต่อไป ข้าพเจ้าหวังมาก ในคนหนุ่มทั้งหลาย เพราะจะเป็นผู้รับใช้ประเทศไทย ในกาล ต่อไปข้างหน้า ส่วนคนแก่อย่างท่านปัญญาฯ ไม่เท่าไรก็จะต้องลาโลกนี้ไป พวกราก็จะรับ ภารกต่อไป เพราะฉะนั้นคนหนุ่มข้าพเจ้าถือว่าจะให้ความหวังแก่ชาติไทย เป็นผู้ให้ความหวัง แก่คนไทยทั้งประเทศ ในขณะได้ที่ข้าพเจ้าพบคนหนุ่ม ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจ เมื่อสบายใจแล้ว ข้าพเจ้าก็อยากจะฝากร่องไว ไว้แก่คนหนุ่มที่ข้าพเจ้าได้พบเสมอ ไม่ว่าจะพนกันในรถไฟฟ้า กันที่วัด หรือจะพนกันในที่ใด ถ้ามีทางได้ที่ข้าพเจ้าจะช่วยให้คนหนุ่มมีความก้าวหน้าในชีวิต แล้วข้าพเจ้าไม่เคยลลเลย พยายามกระตุ้นให้คนเหล่านี้เกิดความมุ่งมั่นกีติในทางดีรักความดี ตลอดไป โดยเฉพาะในวันนี้พบคนหนุ่มคนสาวจำนวนมาก ซึ่งหาโอกาสพบยากเหลือเกิน การพบกันในวันนี้ จึงนับว่า เป็นมงคลสำหรับชีวิตประการหนึ่งที่จะได้พูดอะไรกัน เป็นการ ทำความเข้าใจระหว่างคนที่มีชีวิตอยู่ในโลกมารคู่ร้อยแล้ว กับคนที่มีชีวิตอยู่ประมาณ 20 กว่า ปี การที่เราจะพูดกันนั้นขอให้พูดอย่างที่เรารู้กัน คุณที่คุ้นเคยกัน บางคนอาจจะนึกว่า เรา ยังไม่เคยพบหน้าท่านปัญญาสักที พอมาก็ตีล้มว่าคุ้นกันแล้ว ความจริงจะพนหรือไม่พนกัน ก็พนกันอยู่นั่นเอง เพราะว่าเราอยู่บนพื้นแผ่นดินผืนเดียวกัน แล้วก็ินอาหารแบบเดียวกัน หายใจเอาอากาศชนิดเดียวกัน จึงถือว่า เป็นคนคุ้นเคยกันโดยน้าใจ ข้าพเจ้าเห็นครอที่ไหนก็ตาม

ข้าพเจ้าไม่เคยอยู่เสมอว่า นี่เป็นภารกิจของข้าพเจ้า มีความของข้าพเจ้า ถ้ามีโอกาสใดจะช่วยให้มีความ ให้ญี่ปุ่นต้องห้ามเจ้าทั้งหลายมีความนึงก ตามมาคิด ใบทางที่ดี ก็ควรจะกระทำ เพราะในปัจจุบัน ข้อห้ามเจ้าได้ตั้งไว้ในใจมาแล้วว่า ในชีวิตนี้จะใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุดที่จะมากได้ ในโอกาสใดที่จะได้ทำประโยชน์แก่ใครแล้วสายไป และคนที่ได้พบปะกันแล้วควรจะสนับสนุนใจเช่นเดียวกัน เพราะเราจะได้พบเห็นอะไรบางสิ่งบางประการต่อไปข้างหน้า นี่เป็นการพูด กันก่อนเพื่อทำความเข้าใจกัน ถ้าพูดภาษาพราหมณ์ว่าประหนึ้ธรรมมาสันกัน แล้วก็จะพูดถึงเรื่อง ที่เราจะพูดกันวันนี้

ในฐานะที่เราเป็นคนหนุ่ม อยู่ในวัยทองการศึกษา ข้าพเจ้าอยากรู้ว่า อยู่ในฐานะ ของการเตรียมตัว เราเตรียมตัวเพื่อจะเป็นผู้ใหญ่ต่อไปข้างหน้า ในเวลาที่ในฐานะที่เราเป็น นักศึกษา เราซึ่งพึงตัวเราเองไม่ได้ แต่เราเตรียมตัวเพื่อจะพึงตัวเราในภายหน้า เวลาที่เรามี ผู้ปกครอง ให้การอุดหนุนจนเจือเราทุกอย่าง คนที่พึงผู้อื่นนั้นจะต้องมีความคิดอยู่ในใจเสมอ ว่า เราจะพึงตัวเอง ถ้าเราจะคิดพึงคนอื่นอยู่ตลอดเวลา ชีวิตคนนี้จะอับเฉา ไม่มีความก้าว หน้าในการที่ดีงามแม้แต่น้อย เมื่อพูดถึงตอนนี้ ก็อยากรู้ว่า ที่ได้ดูต้นไม้สองชนิด ซึ่งเป็นบทเรียน ของชีวิตเป็นอย่างมาก ต้นไม้สองชนิดนี้ ได้แก่ต้นโพธิ์ ต้นไทร กับต้นกาแฟ มีสถานะไม่ เหมือนกัน ต้นกาแฟนั้นไปขึ้นที่ดินไม่ได อาศัยต้นไม้ที่น้ำต่ำลดอาหารจากกิงต้นไม้ที่น้ำ จนต้นไม้ที่น้ำตาย แล้วกากแห้งเหล่านั้นผลอยตายไปเสียด้วย แต่ว่าต้นโพธิ์ ต้นไทรนั้นมีลักษณะ ที่คิดอยู่เสมอว่า ต้องพึงตัวเอง แม้มันจะคิดไม่ได้เรากว่าไปอย่างนั้น คือ ว่าไปขึ้นที่ดิน เช่น ขึ้นบนหลังคา พยายามหยิ่งรากลงสู่พื้นดิน ขึ้นบนเต้นตalem้ก็หยิ่งรากลงพื้นดิน ที่บนคาดบาน ไม่ มั่นคงหยิ่งรากลงสู่พื้นดินไม่เท่าไร ต้นไม้ที่มั่นคงตัวอย่าง แต่ต้นโพธิ์ ต้นไทรยืนเยื้ามเฉย ไม่ อยากรู้ด้วยกันเข้า เพราะเขาคิดพึงตัวเองตลอดเวลา พระเทพชาติร้านเมืองก็เหมือนกัน ประเทศไทยอยแต่พึงผู้อื่นเข้า ให้เข้าช่วยทุกอย่าง ช่วยเศรษฐกิจ ช่วยการศึกษา ช่วยทำถนน หนทาง ช่วยอะไร ๆ ถ้าประชาชนพลเมืองไม่มีความคิดว่า เราจะต้องพึงตัวเราเอง วันใดวัน หนึ่งเข้าไม่ให้พึง เราก็กลับเป็นคนอ่อนแคร ขามันอยู่ในเสียหมด ยืนด้วยตัวของตัวเองไม่ได อย่างนี้ก็ເตื่อครัวบัน พระจะนั่นคำสอนของพระพุทธเจ้า บทหนึ่งที่พระองค์เตือนให้เรา ทั้งหลายได้กระทำไว้ในใจว่า “อัตต้า หิ อัตตโน นาโน” ตนเองเป็นที่พึ่งของตนนี้เป็นบทเรียน ที่น่าศึกษา และก็น่าเอามาใช้ ในชีวิตของเราทุกคน โดยเฉพาะพากเราเวลาที่อยู่ในฐานะที่เป็น เด็กหนุ่มเด็กน้อย กำลังก้าวหน้าอยู่ในชีวิตการศึกษา ก็ต้องมีความคิดอยู่ในใจเสมอว่าวันหนึ่ง

ฉันจะต้องช่วยตัวของฉันเอง ถ้าพากเราหลายร้อยหลาภพันที่มาในอยู่ในที่นี่ คิดพึ่งตัวเองกันทุกคนชาติไทยก็พึ่งตัวเองได้ แต่ถ้าใครคนใดคนหนึ่งคิดว่า เราพึ่งคนอื่นເถີດ ทนที่เขามีเงินมีทองมาก ๆ เขาคงไม่ปล่อยเราดอก เขาคงช่วยเหลือเรา คนนั้นเริ่มเป็นคนอ่อนแผลที่สุดเอาร้าวไม่รอด อยู่ในโลกอย่างชนิดที่เรียกว่า ไม่เสมอมา เสมอไหล่คนอื่นเขา นี้เป็นเรื่องที่น่าคิด ประการหนึ่งจึงขอให้เราทั้งหลายได้นึกไว้ในใจว่า วันหนึ่งเราจะต้องพึ่งตัวของเราเอง

พระพุทธศาสนาท่านบอกไว้ว่า อะไร ๆ มันไม่เที่ยง หมายความว่า เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อะไรที่เราไปพึ่ง ไปอาศัยก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลง เมื่อสิ่งนั้นเปลี่ยนแปลงไปแล้ว เราจะอยู่อย่างไร เราจะกินอย่างไรเราจะซื้อขายใช้สอยอย่างไร เราจะดำเนินชีวิตของเรายังไร เป็นปัญหาที่เราควรจะนำมาขับคิดอยู่เสมอ ผู้ใดได้ขับคิดอยู่อย่างนี้ ผู้นั้นจะเป็นคนสามารถพึงตนเองได้ ข้าพเจ้าเคยพบเด็กหนุ่มนงนคน ที่เป็นคนใจเข้มแข็ง มีความคิดก้าวหน้า มีความกระตือรือร้นที่จะทำตนให้เป็นคนฉลาดแหลมคม คิดพึ่งตัวเอง ข้าพเจ้าพบคนเช่นนี้ที่แรก ตีอกดีใจ อนุโมทนาสาหัสแต่ถ้าพนิครสักคนหนึ่งมีแต่เรื่องอ่อนแอก “ไม่ไหวฉันเป็นคนอาภัพ อับโชคอย่างนั้นก็ไม่ดี อย่างนี้ก็ไม่ดี” ข้าพเจ้าก็ไม่สนใจใจ คนที่ไร้กรอบก้าวอย่างนี้ กล้ายเป็นคนอ่อนแอกไป ความจริงเรามีควรคิดอย่างนั้น เพราะว่าความสมบูรณ์ไม่เคยสร้างคน แต่ความลำบากสร้างคนให้เป็นคนจริง ๆ ถ้าเราอ่านประวัติศาสตร์คนสำคัญของโลก ไม่ว่าโลกเอเชีย โลกยุโรป โลกอเมริกา คนที่มีเกียรติมีชื่อเสียงนั้น ส่วนมากจากคนที่ลำบาก มีความทุกข์ ใช้ชีวิตต่อสู้อุปสรรคนานาประการไม่ยั่งยืนท้อถอย ผลที่สุดอาจชนะอุปสรรคนั้น ๆ เป็นคนมีชื่อเสียง แต่ว่าคนที่เกิดมาสมบูรณ์ อยากอะไรก็ได้สิ่งนั้น ทำให้คนนั้นเป็นคนอ่อนแอก ไม่สามารถต่อสู้กับอุปสรรคได้ พระพุทธเจ้าของเราก็เหมือนกัน ได้เป็นพระพุทธเจ้า เพราะท่านออกไปต่อสู้กับความลำบากในป่า ถ้ายังอยู่ในวังกบิลพัสดุ คงไม่ได้เป็นพระพุทธเจ้า และคงไม่ได้ยินชื่อมาจนทุกวันนี้ ประวัติศาสตร์คงไม่ได้ Jarvis หรือ พระราชาครองเมืองน้อย ๆ แต่ว่าพระองค์ มีชื่อ เพราะพระองค์ทิ้งความสมบูรณ์ แล้วออกไปต่อสู้กับความลำบาก โดยไม่ยั่งยืนท้อถอย ทำความเพียรพยายามจนร่างกายเหลือแตenhนั่งหุ่มกระดูกก็ยังไม่ท้อถอย ไม่กลัวต่ออุปสรรค มีความหวังในชีวิตอยู่ว่า วันหนึ่งจะต้องได้พบของจริง เมื่อพบแล้วก็นำมาสั่งสอน ผลที่สุดก็ได้เป็นพระพุทธเจ้า เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว พระองค์ก็ไม่เคยหาความสมบูรณ์ทางวัตถุ แต่ว่าอยู่ในที่ไม่สะดวกสบายตามภาษาของพระ ชาวโลกมองเห็นแล้วอาจจะเห็นเป็นเรื่องลำบาก เช่นไปนอนอยู่ใต้ดินไม่ นอนบนดินบนทราย ไม่มีเบาะหมอนอะไร แต่ว่ามีผ้าปูเพียงผืนเดียว

เวลาจะประนีพพาน ก็ไม่ได้ปรินิพพานบนเตียงอะไร เราเขียนหรูหรา กันไปเอง ความจริง พระองค์นิพพานข้างทางเดิน เดินไปเพื่อทำการสอนคน เดินไปไม่ไหว ร่างกายทรุดโกร姆ลง เต็มที่แล้ว ลูกไม่เข็น จึงสิ้นใจไป เกิดในวังแต่ไว้ไปตายในป่า เกิดอย่างพระราช ตายอย่าง นักบุญ และทั้งงานอันเป็นประโยชน์แก่ชาวโลกไว้มากหลาย ชีวิตที่มีอุปสรรคย่อมได้รับผล อย่างนี้ เพราะฉะนั้นเราทั้งหลายที่เป็นนักศึกษา ควรถือเรื่องนี้ไว้เป็นสิ่งเดือนใจ อย่างลับๆ ต่อความจำนา ก อย่างลับๆ ต่ออุปสรรคที่มาขัดขวาง เราควรจะยึดรับเมื่ออะไรเกิดขึ้น เพราะ ว่าโลกนี้บุธรรมะเมื่อใดก็ตามจะกรุด ไม่ได้รับรื่นเหมือนตอนมิตรภาพอะไร เราต้องต่อสู้กัน ตลอดเวลาในการต่อสู้นั้นต้องมีอะไรเป็นเครื่องประกอบ ถ้าไม่มีเครื่องประกอบชีวิตจะไม่ ก้าวหน้า ไม่มีความจริงของกาม ต้องหาเครื่องประกอบชีวิตไว้หลายอย่าง

แต่ว่าก่อนที่จะบอก เราจะต้องหาอะไรเป็นเครื่องประกอบชีวิต จะต้องมากกปัญหา เสียก่อนว่าชีวิตเราหมายถึงอะไร? เป็นเรื่องที่น่าศึกษาน่าทำความเข้าใจ โดยเฉพาะเรื่อง ธรรมะ พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนเรื่องนอกพื้นป่าhimพานต์ ไม่ได้สอนเรื่องสวรรค์ นรก พระองค์ พยายามสอนคนให้เข้าใจเรื่องตัวของเราเอง พระพุทธเจ้าได้เคยตรัสเสมอว่า “ดูก่อน กิกขุ ทั้งหลาย กายว่าชา หนาคีบนี้แหละ เรากัญญาติว่าเป็นโลกหนึ่ง” ความสุขความเจริญอยู่ใน กายว่าหนาคีบหนึ่งนี้ แต่ว่าเราเรียนไม่ครุ่น เพราะบางทีก็ไม่สนใจเรียน เพราะเขามีมี ปริญญาให้ แต่ว่ามีปริญญาทางอื่น ปริญญาทางเศรษฐศาสตร์ ทางสังคมศาสตร์ ทางวารสารศาสตร์ ทางนิติศาสตร์ แต่ว่าศาสตร์เกี่ยวกับจิตใจไม่มีครรสนใจ ถ้าหากว่าเราเรียนศาสตร์ ต่าง ๆ มากมาย แต่ว่าไม่ได้เรียนเรื่อง ชีวิตศาสตร์ ก็ยังอึกเห็นอกกัน เพราะเข้าใจสังกต คนบางคนมีปริญญาพ่วงห้ายามากมายถ้าเอาปริญญาอวดกันแล้วไม่แฟ่คร แต่ไม่เข้าใจเรื่อง ชีวิตศาสตร์ เมื่อไม่สนใจทำกับตัวเองก็ไม่ถูกเรื่อง ทำกับครอบครัวก็ไม่ถูกเรื่อง ทำกับสังคม ก็ไม่ถูกเรื่อง อะไร ๆ มันก็ไม่ถูกไปหมด ผลที่สุดวิชาที่ตนเรียนมาตั้งหลายศาสตร์นั้นช่วย ตัวเองไม่ได้ แค่ไปเสียแล้ว เพราะขาดศาสตร์ที่สำคัญไป ศาสตร์ที่สำคัญคือเรื่องตัวของ เราก เป็นเรื่องที่ควรจะศึกษาในทางพระพุทธศาสนา จึงมีการสอนให้รู้ว่าชีวิตของเราคือ อะไร ความสุขความทุกข์ในชีวิตของเรานั้นอย่างไร แล้วเราจะแก้ไขเรื่องชีวิตของเรารออย่างไร? พากเราคนสมัยใหม่ได้ฟังพระเก็น บางทีก็จะเบื่อไปเสียแล้ว ว่าท่านพูดรือองนรก สวรรค์ เอาอะไรมาล้อให้เพลิน ๆ ความจริงนั้นจะไปโทษคนหนุ่มนักก็ไม่ได้ เพราะเราเคยสอนแต่ คนแก่ แล้วก็คิดเรื่อยคิดว่าคนหนุ่มนักคือ คนแก่ เทคน์แบบคนแก่พัง คนหนุ่มนักไม่เข้าใจ

ก็ไม่อยากจะเข้าวัด แต่ถ้าพระทั้งหลายเห็นฟังรู้เรื่อง คงจะบุ่มคงไว้เป็นอวมงคล ยินดีที่จะฟัง และได้ฟังตามที่ตนทราบมา เผวากลุ่มนี้ก้าวที่รวมกันเพื่อเรื่องที่พระพุทธเรื่องชีวิตให้ฟังนั้น ความจริงเป็นเรื่องน่าสนใจ ถ้าเราไม่ได้สนใจเรื่องอื่นานี้ ปัญหาเกิดจากสมัยนี้เราที่เป็นคนหนุ่มอ่านหนังสือพิมพ์โดยชอบลงไว้ว่า แม้คนนี้จะดีตัวตาย พ่อคุณนั่นเกรา โถด สะพานพุทธฯ ตาย ดูเหมือนเป็นข่าวประจำวัน ทำไม่คนเหล่านั้นจึงตัดสินใจง่ายๆ แล้วก็ໄไปกระโดดน้ำตายเป็นพระเข้าไม่เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตของคนจึงเกิดความคืบแค้น เลยคิดว่า ตายเสียดีกว่าจะได้หมดเรื่อง แต่เรื่องมันยังไม่หมด มันปิดปากนิดเดียวเท่านั้นเอง ยังมีอีกหลายชาติ หลายตอนที่จะแสดงกันเรื่อยๆ ตามเหตุให้แสดง ในทางพระพุทธศาสนา บอกเราว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ ขอให้เจ้าไว้สักหน่อย ไม่มีเหตุ ผลจะปรากฏเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะว่าค่าเรามิใช่เข้าใจ ในเรื่องเหตุและไม่เข้าใจในเรื่องผล เวลามีปัญหาชีวิตอะไรก็มีดีไปหมด มองอะไรไม่เห็น แล้วก็ตัดสินใจว่าโลกนี้มันเมื่เดิมที่ ขอลาที่เหลือ อย่างนี้ก็ไม่เสียดาย และคนที่เสียดายมากก็คือพ่อแม่เลี้ยงมาบาน กว่าจะได้เป็นหนุ่มเป็นสาว เสียข้าวสุกไปหลายทิ้ง ที่นี่มาต่วน้ำลายเสียอย่างนั้น ก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดาย ถ้าเราไปศึกษาร่าง ทำไม่คนนั้นจึงได้ไปโดยด้านน้ำ ทำไม่เจ็บทำอย่างนั้นอย่างนี้ก็จะเห็นว่าเป็นทน ที่ไม่สนใจในปัญหาชีวิตของตนเอง เลย พระมัวแต่ไปสนใจเรื่องภายนอก เรื่องพระเอก เรื่องนางเอก เรื่องนางญี่ แต่เวลาเกิดความทุกข์ พระเอกก็ไม่มาช่วย ตัวตลงก็ไม่มาช่วย เจ็บของโรงหนักก็ไม่มาช่วย เลยลาโลกไปดีกว่า ที่นี่ถ้าเราไม่ต้องการให้สภาพเช่นนี้เกิดขึ้นในชีวิตของเรา เราจะต้องมาสนใจเรื่องปัญหาชีวิตของเราระ เรียนรู้ให้ดี些 ฯ เกิดขึ้น ในชีวิตของเรานั้นมีมาจากไหน? รู้เหตุรู้ผลแล้วเรา ก็แก้ได้ พุทธศาสนาจึงสอนเราว่าสิ่งทั้งหลายเกิดแต่เหตุ ถ้าไม่มีเหตุ ผลไม่มี นี่เป็นหลักสำคัญไว้แก้ปัญหาชีวิต

คำว่าชีวิตนี้เราเป็นนักศึกษาว่า หมายความว่าอย่างไร เราอาจจะตอบเขาได้ก็ได้หรือ ตอบไม่ได้ก็ได้ หรือว่าอาจจะตอบไม่ได้แต่ไม่ได้ก็ได้ เมื่อยังกับนักเรียนเราในเมืองไทยไปเมืองนอก ฝรั่งมักจะต้อนเรา เขามักจะถามว่า เมืองไทยนี้ถือพุทธศาสนาใช่ไหม? คนไทยเป็นชาวพุทธใช่ไหม? เราบอกว่าใช่ ที่นี่เขาถึกว่า พระพุทธศาสนาสอนเรื่องอะไร ตอนนี้ซึ่งลำบากใจ เพราะว่าถ้าตอบไม่ดี ฝรั่งเขาจะว่าเรา ถ้าตอบผิดก็ไม่ดี ฝรั่งเข้าจะหลบหลีกเรา จึงมักจะหาทางออกว่า “ขอโทษเลย วันนี้จะต้องรีบไปมหาวิทยาลัย” เรามันล่าด้วยเรื่องยาตัวรอง แต่ถ้าเราจะใช้แบบนี้ไปตลอดก็ลำบาก เพราะฉะนั้นเราจะต้องเรียนฯ ไว้เสียบ้างความจริง

เรียนไม่ยากหรอก เดียวจะบอกให้เข้าใจว่า พุทธศาสนาคืออะไร? ในตอนนี้เรามาพูดปัญหาชีวิตเสียก่อนว่า ชีวิตคืออะไร สำหรากว่าเรา ใจอันเพระบางองค์ท่านสวัสดิว่า “ชีวิตความเป็นอยู่” แล้วพระองค์อื่นก็รับต่อไป หมายความว่า ชีวิตคือความเป็นอยู่ ความจริงพูดอย่างนี้ยังไม่ถูกต้องบริบูรณ์ เราไปพูดกันเตือนผล ไม่พูดถึงเหตุ เหตุมันอยู่ตรงไหน? มันอยู่ที่เรา แม้ความเปลี่ยนแปลง เราควรจะตอบว่าชีวิตคือ “ความเปลี่ยนแปลง” เพราะว่ามันเปลี่ยนแปลง เราจึงอยู่ได้ ตอนนี้เรามาพูดเบรี่ยนทางวัตถุก่อน เครื่องหมายเสียงเครื่องนี้มันดังอยู่ตลอดเวลา เสียงที่มันเด้งอยู่นั้น ก็ เพราะความเปลี่ยนแปลง ไฟฟ้านั้นเปลี่ยนแปลง มาจากโรงวัดเสียง ถ้าไม่เปลี่ยนแปลงมันไม่เดิน เมื่อมันเปลี่ยนแปลงมาให้เกิดเครื่องแอมป์ไฟเออร์แล้วมันก็เกิดเสียงอยู่ตลอดเวลา ความต้องการเสียงก็ได้ เพราะความเปลี่ยนแปลงของกระแสไฟฟ้า ถ้ากระแสไฟฟ้าหยุดเมื่อใด เสียงก็หยุดตัวยัง อะไร ๆ มันเปลี่ยนแปลงก็มีชีวิตอยู่ได้ ร่างกายของคนเรา นี่ที่มีชีวิตอยู่ได้ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ลมหายใจที่เราหายใจเข้ามันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในกระบวนการอาหารก็มีการเปลี่ยนแปลง เอาแต่น้อแท้ ๆ แล้วก็เปลี่ยนแปลงเข้ากระแสงโลหิต แล้วโลหิตก็หมุนเวียนเข้าไปหล่อเลี้ยงร่ายกายกล้ามเนื้อทุกส่วนก็ให้รับโลหิต หล่อเลี้ยง ทุกส่วนในร่างกายของเรา นี่มันเปลี่ยนแปลงไปยังไง ไม่หยุดไม่ยั้ง ถ้าเราเปลี่ยนอยู่ค่ายนี้ไว้ใจได้ แต่ถ้าหากว่ามันหยุดเปลี่ยนเสียแล้ว เขาก็เรียกว่าตาย อันความตายนั้นถ้าจะให้ไม่ตาย ลงไปก็คือ ที่สุดของความเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงนี้เป็นกฎหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าบอกไว้ว่า สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง ตัวไม่เที่ยงนี่แหล่ะคือ ความเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงคือชีวิต เมื่อเรารู้ว่าชีวิตคือความเปลี่ยนแปลง เรา ก็ต้องห่วงให้มีความเปลี่ยนแปลงในทางเรียบร้อย คนบางคนช่วยให้ความเปลี่ยนแปลงไม่สะดวก คือเราสิ่งที่ไม่ดีลงมาในร่างกายสมมุติว่าเราดีมีเหล้าลังไปเป็นสองปีกตามเปลี่ยนแปลงไม่ค่อยจะดี คือมันทำง่ายไป ทันหัวใจฉีดโลหิตไว ทำให้หูแตง หัวแตง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงแรงขึ้น พอกหูหยุดหูนี่สิ่งที่กระดุ้นเดือนเราก็เกิดอาการไม่สบาย มีการเดือดร้อนทางร่างกายทางประสาทและหูนี่เป็นภัยจิตใจ เราบางคนอาจจะรู้สึกไปปวดสันหลัง ไม่ค่อยสบาย เพื่อเข้าอาจจะให้ล่อง酵 ใจร้อน เข้าไปสักเม็ดสองเม็ด คนหนุ่ม ๆ น้อย ๆ อาจจะหมดเข้าไปบ้าง พอดูบันเข้าไปคงจะมีร้อนร่างร่างกายก็เปลี่ยนแปลง แต่จะเปลี่ยนแปลงทางดีอะไรมาก ก็ลำบากเปลี่ยนแปลงทางอื่นมาก นี่จะเป็น เหยเปลี่ยนตัวนี่ก็คือชีวิตลงมา สยอง ที่เคยคิดมั่นคง ๆ ก็ซึ่งจะมีด้วย เวลาเราไม่รู้สึกจะเป็นนี่นั่น ดูเพลิน ๆ เห็นแต่เมืองที่ต้อง ลากจักรกังหันร้อนร้อน ลูกศิษย์พูดไม่ใช่ไป ลูกศิษย์พูดไม่ใช่ไป ผู้ที่สูญเสียหัวใจ หัวใจที่ไม่ดี หัวใจที่ไม่ดี หัวใจที่ไม่ดี หัวใจที่ไม่ดี หัวใจที่ไม่ดี

วันก่อนไปเทคโนโลยีโน้นเห็นความเปลี่ยนแปลงมากเหลือเกิน แต่เปลี่ยนแปลงลงไป ไปพบเด็กหนุ่มคนหนึ่งหน้าตาพอไปรอดไปว่าได้ ผิวขาว แต่ขาขาวซีด น้ำสูงสารคัญ ๆ กับ คนเป็นมะเร็งในเม็ดโลหิต “ได้ความว่าติดเชื้อเอโรบิน เพราะเป็นคนขายของ.....เดียวที่ เรายังสมัยใหม่ ขอพูดกันอย่างตรงไปตรงมา บางที่เราราจจะนิยมอะไรมากเกินไป นิยมในการที่เรียกว่าสนุก คือ ถ้าหากว่าเป็นคนร้ายเบอร์เซ็นต์กีสนุกไม่ถูกจับ ต้องจุดราศเสียก่อน ต้องเป็นของประเพณี ๆ มา ๆ หน้ามันซักจะชา ๆ ความเป็นตัวของตัวเองไม่ค่อยมี สนุก กันใหญ่ พอยาสนุกแล้วก็เกิดอาการไม่ค่อยจะดีต่อร่างกาย คนเราระบอนเพื่อนยูเรากินลูกยก ของเพื่อนลงไป ผลที่สุดก็ได้รับความเดือดร้อนการศึกษาไม่ก้าวหน้า สิ่งที่เรามุ่งหวังจะได้ ก็ไม่ได้.....จึงมานึกถึงว่าเรื่องนี้อย่าทันสมัยนักเลย เรمامาทันสมัยอย่างพระพุทธเจ้าจะ ดีกว่า พระพุทธเจ้าสอนให้คนทันสมัย เพราะหลักธรรมในทางศาสนานั้นสอนคนให้ตื่นตัว ให้รักความก้าวหน้า ให้เห็นเวลาเป็นของมีค่า พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า “เวลาล่วงไป ๆ ปัจฉน์ ทำอะไรอยู่” คนเราถ้าคิดตามหลักนี้ก็จะใช้ชีวิตอย่างมีประโยชน์ ด้วยการศึกษาด้วยคัมภีร์ คนโบราณ โดยเฉพาะใน ทิโตรพเตชเยียน ไว้ว่า “คนพลาตนั้นใช้เวลาให้สิ้นเปลืองไปด้วยการ สนุกสนาน แต่คนฉลาดนั้นใช้เวลาให้สิ้นเปลืองไปด้วยการศึกษาค้นคว้าให้เกิดปัญญา” พระ- พุทธศาสนาสอนเราให้เป็นคนทันสมัย “ไม่ทำลายตัวด้วยสิ่งเสพย์ติดมีนeme คนที่ไม่เสพย์ สิ่งเสพย์ติดมีนeme สมองโปรดปรุงทำอะไรไร้ค่าล่อง.....ถ้าเราทำลายตัวเองก็ทำอะไรไม่ ทันสมัย คำว่าทันสมัยต้องเป็นคนตื่นตัว เป็นคนก้าวหน้า เป็นคนรักวิชา ทำการให้เป็น ประโยชน์ ชีวิตของเรา ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางดีก็จะก้าวหน้า ชาติไทยเรามาดำเนินการคน หนุ่มที่มีจิตใจมั่นคง ต้องการคนหนุ่มที่รักความก้าวหน้า ต้องการคนหนุ่มที่มีใจเสียสละ เพื่อ ประโยชน์สุขส่วนรวมของประเทศไทย เราจะรักษาและน้อมญี่ปุ่นระยะตั้งตัวยังไม่ ได้เดินหรอก เพียงแต่ลูกขึ้นรักเงย ไม่รู้ว่าจะเดินไปทางไหน ถ้าหากว่าเราทั้งหลายเป็นคน เชี้ยวแน่น ก้าวหน้ามีความเสียสละ รักวิชา ชีวิตของเราจะเป็นประโยชน์แก่ชาติน้ำเมือง จึง ขอให้คิดในข้อนี้ว่า ชีวิตเราเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เราต้องช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงใน ทางที่ดี

อันต่อไปที่เรารู้การทำความเข้าใจดีไปนี้ เราต้องแสวงหาเครื่องประกอบสำหรับชีวิต ของเราก็จะต้องมีการศึกษา เพราะการศึกษาดี มีงานทำดี ของอื่นก็ตามมาประเทศใดที่ ต้องการให้ประเทศก้าวหน้า ก็ต้องส่งเสริมการศึกษา เราต้องศึกษา เอาเฉพาะที่เราจำเป็น

จะต้องใช้ในภายหน้าการศึกษาจะก้าวหน้าต้องมีครู ต้องมีสถานที่ ต้องมีเครื่องประภากับการศึกษา และจะต้องมีอะไร อีกหลายประการ นั่นเป็นเรื่องของภารัด เราก็พูดถึงชีวิตของแต่ละบุคคล อันความรู้นั้นมีมาก เรียนไม่จบไม่สิ้น เราจึงควรจะนึกว่าเราจะเรียนอะไร อันจะใช้ประโยชน์ให้ชีวิตของเราต่อไป เพราะเรียนมาก รู้มากจริง แต่ถ้าใช้ไม่เป็นก็ไม่มีประโยชน์ เพราะฉะนั้นเรียกเอาเฉพาะที่เราจะใช้ในชีวิตของเราในการต่อไปข้างหน้า เช่นเราทั้งหลายที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ บางคนก็เรียนนิติศาสตร์ออกไปก็แสวงหาอาชีพทางกฎหมาย เป็นทนายความ เป็นผู้พิพากษา เรียนสังคมสงเคราะห์ก็จะไปเที่ยวสังเคราะห์เขา ใช้วิชาปรับปรุง พัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า พากที่เรียนavarasaratr ก็จะกลับไปเป็นนักเขียน ต่อไปเราจะเป็นนักเขียนต้องเขียนให้พระเอกเข้มแข็งหน่อย อย่าให้พระเอกอ่อนแย ไปเที่ยวกางคีน ไปในที่คลับต้องให้พระเอกไปบุกตินเสียบ้างในทุกๆ แห่ง ไทยเรียกว่างวดพระเอก บุกดินยังไงค่อยจะมี มีพระเอกขับรถบุก รถพลิมบังแล้วรถเราเก็บสร้างไม่ได้ ต้องซื้อคนอื่นมาฆ่าใช้ ซื้อน้ำมันอีก ซื้อย่างมาปูนแนให้รถวิ่งอีก ล้วนแต่เรื่องจ่ายสตางค์ออกทั้งนั้น ที่นี่เราเขียนให้พระเอกไปทำงาน ทำสวน เลี้ยงหมูบ้าง เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงอะไรต่ออะไร พระเอกเราอยู่ในทุกๆ แห่ง นางเอกก็เหมือนกันไม่ต้องให้ทำเล็บ ทาปาก ตัดผมงามๆ อะไร ให้ทางออกไปตามข่าวหมูยุ้งหัวใจเล้าหมูบ้าง คนอ่านแล้วก็เกิดนิยมชมชอบว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เรียกว่า เยี่ยงทางสร้างสรรค์ ถ้าเราเขียนให้พระเอกไปเที่ยวบานานา บางปู คนอ่านก็ฟันแบบเพ้อๆ แต่ว่าเงินจะไปไม่มี เดินไปเหرجอ宦สีกระเทาอย่างนี้ไม่ได้ความ เรายังสร้างนิยายกันใหม่ เราเป็นนักเรียนทางavarasaratr เขียนใหม่ สร้างพระเอกทางอุดมคติของเมืองไทย สร้างนางเอกทางอุดมคติ คือ อุดมคติของการสร้างชาติอย่าให้เป็นคนอ่อนแย อย่าให้พระเอกไปนั่งตัวไม่แล้วรำพึงว่า “โอ อนิจจเต็วภู” อย่างนี้มันไม่ไหวแล้ว เมืองไทยจะไปไม่รอด ถ้าเกิดตกอับพระเอกยืนยิ้มเลย เรียนว่า ขายหนุ่มคนหนึ่งกำลังยืนรำพึงในทุ่งหญ้าแล้วก็ยิ้มอย่างก้าวขา枉ในโซเชียลต่างๆ แต่ไม่ได้ฝ่ามา แล้วรำพึงว่าเป็นวานนาของข้าพเจ้าเหลือเกินที่มีโอกาสอยู่ในทุ่งก้าวขา枉ไปทางนั้นก็มีสำหรับ มองทางเดียวที่มีทุ่งหญ้า ทรัพย์ในเดิน สินในเนื้อของเมืองไทย มีมากมากก่ายกอง ข้าไม่ต้องอุตสาหะแล้ว ข้าจะจับขอบ ข้าจะจับเสียง ข้าจะไม่หักคนที่นั่งรอกัน ข้าจะนั่งเกวียนไปพลา ก่อน” ถ้าหากว่าเราเขียนในแบบนี้ คนหนุ่มเด็กน้อย ฯ ลฯ ก็ภูมิใจ ถ้าพระเอกนี้ได้เข้มแข็ง อดทน ไม่ยอมแพ้คุณปู่สรวง เดี๋ยวนี้เรื่องอ่านแล้วมีแต่พระเอกสำราญ นั่งรอกันทั้งนั้น คงไทยก็คุณที่นั่งรอกัน เรื่องมากกว่า เรื่องแบบไทยๆ

เสียงบ้าง คนไทยอ่านกี社会发展ใจ เพราะฉะนั้นเราเรียนวิชาใดแล้วก็ใช่วิชานั้นให้เป็นประโยชน์ได้เชิงชีวิตของเรา แต่ร่วมในการเรียนนี้อย่างจะขอบอกก็คือคนบางคนเรียนแล้วไม่ได้ใช่ไม่มีจรรยาในทางนี้ อายุของนักเรียนก็หลายอย่างหนึ่งคือคนบางคนเรียนแล้วไม่ได้ใช่ผู้พิพากษา กับไปเล่นกลัวไม่หรือว่าบางคนเรียนบัญชี แต่จบออกไปแล้วก็ไปเป็นหนังสือเรียนไป ทำไม่จึงไปเรียนอย่างนั้น ผู้ใหญ่ให้เรียน เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่เรารักต้องดูรสนิยมของผู้ที่จะให้ศึกษาว่าเข้ารอบทางไหน ก็ให้เข้าไปทางนั้น เพราะพระพุทธเจ้าท่านบอกว่าคนเราชอบทางใด ทำสิ่งนั้นได้เก่งเมื่อเรียนสิ่งที่เราระบุแล้ว จึงเรียนให้มีความรู้จริง ๆ ออกจากมหาวิทยาลัยแล้วใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง การศึกษาช่วยคนอย่างนี้ เป็นสิ่งสำคัญรับประดับชีวิตของเราประการหนึ่ง แต่เรามีความรู้อย่างเดียวจะพอไหม? คำโบราณคำหนึ่งที่ข้าพเจ้าชอบใจเหลือเกิน เราได้ยินกันบ่อย ๆ “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” เพียงแต่ความรู้เท่านั้นไม่พอต้องมีหลักอื่นประกอบ ได้แก่ หลักทางศาสนา อันเป็นสิ่งจำเป็นที่เราต้องนำมาใช้ ในสมัยนี้คนบางคนก็คิดไกๆ และคิดแปลกดีว่า ศาสนาเป็นของคริสต์ เป็นของไม่จำเป็น บางคนก็บอกว่า “ผมไม่มีความรู้อะไร แต่ผมไม่ทำชั่วก็แล้วกัน” แต่ว่าไม่มีหลักประกันอันเพียงพอในจิตใจของเขายังไม่มีอะไรยึดเกาะ อันวิสัยของจิตใจของเรานั้น มือญี่อย่างหนึ่งคือ ชอบทำอะไรตามที่ตนเองยก มนุษย์เป็นอย่างนี้เหมือนกันหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยนี้เรารู้กันมากเรื่องเสรีภาพ คริสต์ ก็ต้องการเสรีภาพในพุทธศาสนา เราสอนเรื่องเสรีภาพเหมือนกัน แล้วสอนสูงเสียด้วย เสรีภาพในทางพุทธศาสนาไม่เหมือนกับที่ชาวโลกเข้าใจ ชาวโลกเข้าใจว่าถ้าได้ทำอะไรตามที่ต้องการจะทำแล้วละก็เรียกว่ามีเสรีภาพ คำว่า เสรีภาพหมายถึงภาวะที่เป็นเสรี หมายความว่า อิสระ สูง พิเศษอะไร ๆ จิตใจเราพ้นจากสิ่งที่จะมาปั่นคบ เรายังให้เป็นอย่างนั้น ให้เป็นอย่างนี้ ถ้าเราทำอะไรด้วยความอყယ ก็เรียกว่า เราซึ่งไม่มีเสรี ยังเป็นเหตุของสิ่งนั้น ๆ ทางพระพุทธศาสนา พุทธถึงสิ่งเหล่านี้จะเอียด เรียกว่ากิเลส หมายถึงสิ่งเครื่องของที่มันมาเกะจับอยู่ในใจ ถ้าจับอยู่ที่ใครแล้วทำให้จิตใจเครื่องของเหล่านั้นให้พ้นจากอันนาจของกิเลส เสรีแท้คณเอื้นปลดให้ไม่ได้ เราต้องปลดของเรา พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า “สพพ ปรวต” ทุกอย่างเป็นเหตุของสิ่งทั้งปวงเป็นทุกอย่าง “สพพ อิสวิย” ลูกเป็นไฟแก่สิ่งทั้งปวงเป็นสุข อันเรื่องของพระพุทธศาสนานั้น ไม่ใช่เรื่องยากไม่ใช่เรื่องลึกซึ้งซ่อนเป็นเรื่องของกิเลส ที่เราชอบของพระพุทธศาสนานั้น เป็นเรื่องที่เราจะนำมาใช้ในชีวิต

ประจำวันของเราราได้ทุกวัน ทุกเวลา และถ้าหากว่าครอนามาใช้ในชีวิตประจำวันได้แล้ว ชีวิตคนนั้นจะสดชื่น แจ่มใส นักเรียนก็จะเป็นคนที่เรียนเก่ง เรียนดี เพราะใช้ธรรมะเป็นเครื่องแก้ไขชีวิตประจำวันเรื่องของพุทธศาสนามืออย่างเดียว ถ้าได้ทราบมาว่าพระพุทธเจ้าสอนเรื่องอะไร เราตอบตรงไปเลยที่เดียวว่า พระพุทธศาสนาสอนเรื่องความทุกข์ และการดับทุกข์ เสียได้ นี่แหลกคือหัวใจของพระพุทธศาสนา ส่วนเรื่องอื่น ๆ เป็นเรื่องประกอบเท่านั้น ทำไม่พระพุทธเจ้าจึงจะสอนเรื่องนี้ เรายังคงไปตั้งปัญหาตามพระองค์บ่อย ๆ ถึงเรื่องต่าง ๆ พระองค์ไม่ตอบปัญหาที่ไม่ควรตอบ พระองค์บอกว่า นั่นเป็นปัญหาที่ไม่จำเป็นแก่ชีวิต เวลา มันสั้น เราย่าไปปูดปัญหานอกเรื่องกันเลย มาปูดปัญหาเฉพาะหน้ากันเถอะ ว่าเราจะแก่ทุกข์ในชีวิตของเราราได้อย่างไรดีกว่า เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนเรื่องเกี่ยวกับตัวเราโดยเฉพาะ เราเคยแก้มันตกบ้างหรือเปล่า น้อยคนนักที่จะคิด เพราะเราไม่ได้อาหลักพุทธศาสนาใช้ไปโถช่วาโชคไม่ดีเพรัวว่าหมอดูรู้ดีเยอะ ความจริงความมั่นอญบ่นฟ้ ไม่ได้มายุ่งกับเรา เรา ยุ่งของเราเอง ที่เป็นเช่นนี้ก็มีอยู่นิดเดียว คือ มนุษย์เราไม่ยอมรับว่าตัวเองผิด แต่ถ้าถูกกล่าวต้อง ออกรับทันที ถ้าเกิดอะไรขึ้นมา ก็ให้หายใจออก โถช่วา “ไม่เคยโถช ตัวเอง พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า อย่าไปคิดว่า คนอื่นผิดจังคิดว่าตัวเองเป็นคนผิด เวลากลับไปที่บ้าน ก็ไปเขียนไว้ที่กระจากเงาว่า ฉันเองเป็นผู้ผิด แล้วก็นึกว่าสาเหตุนั้นมันมาจากไหน อย่าไปนึกว่า เพื่อนทำอย่างไรคิดว่าควรทำ ต้องนึกว่า “ฉันเองเป็นผู้ผิด” แล้วก็มองด้วยความยุติธรรม อย่าเข้าข้างความชัว ใจเข้าข้างตัวเอง ปัญหาต่อไป ต้องนึกต่อไปว่า จะตัดให้เด็ดขาดได้ไหม แล้วก็ไม่ยุ่งต่อไป “ไม่ทำเหตุอย่างนั้นต่อไปอีก พยายามคิดพยายามค้นเสมอ ๆ บางครั้งก็คิดไม่ออก ถ้าคิดไม่ออกจะไปหาพระที่รู้เรื่องธรรมะธรรมไม่ อย่าไปหาหมอดู แล้วเล่าให้ฟังว่า ผมมักกลั่นใจเรื่องนี้ขอให้ช่วยรักษาให้พระท่านก็ช่วยรักษาให้ แต่ว่าก็อยู่ที่ตัวเอง อีก方言เหละท่านเป็นเพียงผู้บอกให้พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า “อกขา ตาโร ตถาคตา” ตถาคต เป็นเพียงผู้ชี้ทางให้ ส่วนการเดินเป็นหน้าที่ของท่านเอง พระท่านบอกให้ทำอย่างนี้ ถ้าเรา ไม่ทำก็ไม่เกิดผล จะเล่าเรื่องจริงให้ฟังเรื่องหนึ่ง ข้าพเจ้าไปอยู่วัดที่คุณเข้าสร้างขึ้นแล้วไม่มีพระ เพระภูภาระเบิดตายเสียสมัยสังคมแล้วพระจีนเข้าครอบครอง ขายใบเชียบซึ่งเจ้าของไม่ชอบใจก็ขอพระมาเมืองไทย สมัยนั้นข้าพเจ้าอยู่บังเอิ้ด จังสมัครไปอยู่ วันหนึ่งมีสุภาพสตรี คนหนึ่งมาหา คุยไปคุยมากถ้าถามว่า ท่านทำสิ่งห้ามได้ไหม? ข้าพเจ้ารู้แล้วว่า แม่คนนี้ต้องกสุ่มใจ มีปัญหาชีวิตในครอบครัวต้องช่วยหน่อย จึงบอกว่าได้ แต่ต้องเล่าความจริงให้ฟัง แก่ก็เล่าให้

พัง บวกว่าสามีกับแก่น้อยกันมาเรียบร้อย มีลูกเป็นสาวแล้ว แต่ในสมัยสังคมนั้นอาหารขาดแคลน สามีจึงเอาเตี้ยมาไว้ด้วยเดียวที่ก้อยากให้ลูกสะสมให้ปฏิบัติตนเหมือนสมัยโบราณ แต่ว่าจะเก็บน้ำแกงพูดฝรั่งเป็นแบบคนฝรั่ง ไม่เอาอกเอาใจเดียว เดียวก็ไปฟ้องสามี สามีก็มาดุภารยา ก็เกิดระหว่างระหว่าง เมื่อเลิกงานก็ไปสอนโรงเรียนลับมาก็ถึก ๆ ฉัน ๆ ไม่พูดกับภารยา จึงมาขอให้ข้าพเจ้าทำเสน่ห์ให้ ข้าพเจ้าจึงบอกว่าได้ ง่ายนิดเดียวคุณกลับไปบ้านทำการอะไร ๆ ให้เดียวช้อนใจแกต้องการอะไร ๆ เช่น แกอยากกินข้าวต้ม ต้มให้แกกิน อยากอาบน้ำร้อนต้มให้แกอาบให้แกได้รับความสะดวกสบาย แกก็ไม่ฟ้องสามีคุณ สามีคุณก็ไม่มีเรื่องจะว่า พอบอกอย่างนั้นแกก็บอกว่า ฉันทำไม่ได้ ฉันเกลียดพ่อผัวเข้ากระดูกคำเสียงแล้ว แกก็เลยไม่รับเสน่ห์นั้นไปพากเราหนุ่ม ๆ น้อย ๆ เรามีปัญหาเกือบให้ไปปรึกษาพระผู้ใหญ่บ้าง ให้ท่านอบรมหลักธรรมทางพุทธศาสนาช่วยได้ ฝรั่งชาวเกาะสอนโนลูคุณหนึ่ง แกเป็นคนมั่งมีทรัพย์สมบัติกลุ่มวันยังค้าไม่มีความสบายใจ ครั้งหนึ่งท่านธรรมป่าลั่งผู้ก่อตั้งสมาคมมหาโพธิอันเป็นสมาคมที่ทำงานเผยแพร่ศาสนาพุทธชั้นนำในอินเดีย เดินทางกลับจากประชุมสัมมนาตศาสนาที่ซีโค ในอเมริกาเดินทางกลับมาทางภาคใต้ สอนโนลู แกก็ไปหา เล่าให้ฟัง ท่านธรรมป่าลั่ง กสอนแก แกก็นำไปปฏิบัติจนได้ผล เยี่ยนจดหมายไปบอก ท่านธรรมป่าลั่ง และช่วยเหลือในการเผยแพร่พุทธธรรมเป็นการใหญ่ พากเราทั้งหลายที่เป็นคนหนุ่ม คนเราจะก้าวหน้า เป็นใหญ่ เป็นโต คนใดเดินเรียนร้อยให้หลักธรรมะประกอบชีวิต จนแก่ จนตาย ไม่มีเสียหาย แต่คนที่ใช้อำนาจเด็ดขาด จะไปได้เพียงชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น เมื่อไดมนุษย์เข้าเบื้องขึ้นมาเขาก็อาจลงเสีย แล้วก็ประจำเสียด้วยแต่ถ้าค่อย ๆ เดินอย่างเรียนร้อย ก็จะถึงจุดหมายอย่างสวยงามใจสมัยก่อนเสนอวดี เริ่มต้นเงินเดือน 8 บาท แต่ได้เป็นถึงเจ้าพระยา ถ้าเราดูจะเห็นว่าท่านเดินไปตามทางศาสตร์ลดเวลา นักศึกษาทั้งหลายข้าพเจ้าขอให้ใช้ธรรมะอยู่ตลอดเวลา สิ่งใดที่เป็นไปโดยชอบเราเข้ากษชาติความดีไว้ พระพุทธเจ้าท่านตรัสรสอนไว้อย่างน่าฟังว่า “ถ้าเรารักร่างกายของเรา เราถูกเสียสละทรัพย์ออกไป ถ้าเรารักชีวิตต้องเสียสละอวัยวะออกไป ถ้าเรารักสัจธรรมแล้ว ต้องเสียสละทุกประการ” คนอย่างนี้เรียกว่ามีอุดมคติในใจ เดี่ยวโน้นราพูกันมากเรื่องอุดมคติ แต่เป็นอุดมคติฝ่ายที่สร้างความทุกข์ ข้าพเจ้าเห็นคนบางคนแล้วก็พลอยเสียดายคือ ไปฟังอุดมคติไว้ผิดทาง พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า “อย่าไปถืออะไรให้มากเกินไปนักเพระะวิธีการอย่างหนึ่ง อ่าจะจะหมายแก่คนหนึ่งประการหนึ่ง แต่อาจจะไม่หมายกับประการหนึ่งก็ได้ เรื่องทุกเรื่องต้องคิดให้รอบคอบโดยถือหลักเหตุผล บุคคล เวลาเข้าประกอบด้วยเสมอ” สิ่งทั้งหลายก็จะเรียนร้อย ธรรมะจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เราก้าวหน้า ในชีวิตของ

ข้าพเจ้าที่ผ่านมา ข้าพเจ้าเชื่อมั่นอยู่ว่า “ทำดี ได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว” ข้าพเจ้าไม่เชื่ออะไรอีก สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อุกฤษามยามดี ข้าพเจ้าไม่สนใจทั้งนั้นข้าพเจ้าเชื่อมั่นในคำสอนของพระพุทธเจ้า เพียงประการเดียว เท่านั้นว่า ผลของการกระทำเท่านั้นจะสร้างคนให้เป็นอะไร จะตีจะช้ำ ก็ เพราะเราทำเออง เป็นผลจากการกระทำทั้งนั้น เริ่มตั้งแต่เข้ามาเป็นนักบวชก็ค่อยๆ ได้เข้ามา จนเป็นที่รู้จักของประชาชน เวลาใดมีคนมาบอกข้าพเจ้า “ระวังตัวนา พูดมาก ๆ ประเดี่ยว เข้าจับเวลานา” ข้าพเจ้าไม่เคยทุกข์ร้อน เพราะน้ำใจของข้าพเจ้าเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า เท่านั้น ใช้หลักการของพระพุทธเจ้า ข้าพเจ้าจึงอยากจะบอกน้องหนูน้องชายทั้งหลาย ซึ่ง ข้าพเจ้าถือเป็นน้องหนูน้องชาย ขอให้พยายามใช้หลักธรรมสักหน่อยก็จะก้าวหน้าไปด้วยดี ในมหาวิทยาลัยเรานี้เป็นธรรมดaic ในทุกหนทุกแห่ง ย่อมจะมีคนพยายามชักจูงพวกเราไป เพราะ พวกเราเป็นบุคคลชั้นปัญญา เนาอาจจะน้อมโน้มจิตใจพวกเราไปทางนั้นบ้าง ทางนี้บ้าง เรา ต้องณาดาในเหตุผล อย่าเชื่อง่าย อย่าเชื่อตามเขาเล่าลือ อย่าเชื่อว่าเขาว่าดี หรืออย่าเชื่อว่า คนนี้เป็นศาสตราจารย์ จบปริญญามาพอจะเชื่อได้ เชื่อไม่ได้ทั้งนั้นพระพุทธเจ้าสอนให้เรา เชื่อในสิ่งที่เราคิดตรงแล้ว ด้วยตัวของเราเอง เนาบอกว่า สองบวกสองเป็นสี่เราต้องลอง คิดบททวนให้เข้าใจ พระพุทธเจ้าสรรเสริญบุคคลผู้มีปัญญา เวลาครั้นจะฟังเทศน์ของพระองค์ พระองค์บอกว่าฟังให้คิดให้แยกชาย อย่าเชื่อง่ายเป็นอันขาด พระองค์ไม่เคยบังคับใคร แต่ พระองค์เป็นเพียงผู้เสนอแนะแนวทางชีวิตคนที่รักเสรีภาพจึงบูชาพระพุทธศาสนา คนที่มี ปัญญาจึงอยากศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้า เพราะเห็นว่าคำสอนของพระองค์หมายความกับ การสอนแผนใหม่ โดยเฉพาะพวกเราพระราในคำสอนนั้น พูดแต่เรื่องชีวิต มีเหตุ มีผล ไม่ พูดเรื่องลึกซึ้งข้อน แต่พูดว่า เราจะแก้ทุกข์อย่างไร อะไรเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เราจะแก้ ทุกข์อย่างไร? นี่คือตัวแท้จริงของพระพุทธศาสนา พูดสั้น ๆ ให้เข้าใจแต่ต้องเรียนต้องศึกษา มีเวลาถือลองอ่านดูเสียบ้าง เดี่ยวคนอื่นเนาจะตอบเขาไม่ได้ อ่านแล้วง่ายอ่านหนังสือกฎหมาย ง่วง ลองอ่านพระพุทธเจ้าดูหน่อย ว่าง ๆ ก็จะไปที่วัดบ้าง บางทีก็จะได้ของดี ๆ วันอาทิตย์ ก็ไปนั่งที่วัดชลประทานรังสฤษดิ์บ้าง พอกำโมงครึ่ง ท่านปัญญาที่พูดให้ฟังอาจจะได้อะไร เป็นประโยชน์แก่พวกเราทั้งหลาย ชีวิตของเราจะสงบเรียบร้อย ถ้ามีหลักธรรมประจำใจ ผู้ที่ไม่มีหลักธรรมประจำใจจะมีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ คนโบราณเนาจึงผูกคติเตือนใจว่า สิ่งสี่ ประกอบ คือ การกินอาหาร การเสพเมฆุน การหลับนอน การสะตุ้งกลัวอันตราย แม้สัตว์ เครื่องจานก็ทำได้ คนเราถ้ามีสี่ประการนี้เรายังไม่เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ สิ่งที่จะช่วยให้เราเมี้ยว

สมบูรณ์คือธรรมะนั้นเอง เพราะฉะนั้น ธรรมะกับชีวิตจึงเป็นสิ่งคู่กันเราทั้งธรรมะเมื่อใด เดือดร้อนเมื่อนั้นมีธรรมะเมื่อใด สนับยเมื่อนั้น คนขับรถยนต์นี่เห็นชัด วันใดทั้งธรรมะแล้ว ต้องอาบน้ำในคุกทุกที่ ถ้าเราลองไปตามคนขับรถดู ก็จะนองกว่าถนนมันลื่นขอรับ เอาอีกแล้ว ไปโทษคนอกแล้ว แต่พระมีความประมาทมากกว่า ถ้าเรามีธรรมะสิ่งทั้งหลายก็จะเรียบร้อย

วันนี้ข้าพเจ้าได้พูดมาเพื่อเป็นที่เตือนใจ แก่ท่านนักศึกษาทั้งหลาย พอคราวแก่เวลา ความจริงรึอย่างที่จะพูดมีอีกยาว แต่พื้นอองทั้งหลายนั่งมานาน คนที่ยืนก็เมื่อยแล้วแต่ได้ผลกำไร คือมีความอดทน บางคนนั่งพิงเข้าไป ๆ หลับไปเสียแล้ว เพราะมันเย็นดี ทุกคนที่มานั่งพิง ก็จะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง จากที่มานั่งพิงเมื่อได้รับสิ่งที่พิงไปแล้ว ก็อาจไปย่อโยนอย เอาธรรมะของพระพุทธเจ้าไปแก่ไขให้ชีวิตของเราง่ายหน้า ความสุข ความเจริญก็จะเกิด มีแก่พากเราทั้งหลายด้วยการกระทำในทางที่ถูกที่ชอบ ตามหลักธรรมะที่กล่าวมาก็เห็นว่า พอสมควรแก่เวลา ขออุติการแสดงปารุกถาไว้แต่เพียงแค่นี้

ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขออานุภาพคุณพระรัตนตรัย คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสังฆ ที่เราเคารพ สักการะบูชา จงมาตั้งอยู่ในใจของท่านทั้งหลาย ขอให้ท่านทั้งหลายจะมี ใจซื่อสัตย์ อดทน รู้จักบังคับตัวเองมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บรรรณา สิ่งใดอันเป็นความเจริญ ขอให้ได้สิ่งเหล่านั้น ด้วยการกระทำที่ถูกที่ชอบ ด้วยตัวของตัวท่าน เอง สำาภูมิ ฯ

แบบฝึกหัดบทที่ 5

1. จงตั้งใจฟังผู้พูดที่ออกมากพูดที่หน้าชั้น แล้วสรุปใจความของเรื่องที่พูดโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมหรือตัวผู้พูด
 2. จงตั้งใจฟังการพูด ในรายการอภิปราย หรือรายการปาฐกถา ที่จัดขึ้นที่ห้องประชุม กรมประชาสัมพันธ์ในตอนบ่าย (เวลาประมาณ 14.00 น.) ทุกวันเสาร์แล้ว เปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่ฟัง (อาจจะเป็นการฟังที่อื่น ๆ ก็ได้)
 3. จงเปิดวิทยุฟังรายการพระธรรมเทศนาในวันพระ แล้วเขียนใจความของเรื่องที่ฟัง
-